

บทที่ ๒

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษา ที่มีต่อ โรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาภาคกลางตอนล่าง ที่ได้รับทุนสนับสนุนจาก ธนาคารออมสิน ในด้านการบริหารโรงเรียนดีเด่น ด้านการศึกษาดีเด่น และด้านคุณธรรม จริยธรรมดีเด่น” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีจากตำรา หนังสือ เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อสำคัญดังต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหาร

๒.๑.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

๒.๑.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

๒.๑.๓ แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนที่ได้รับทุนสนับสนุนจากธนาคารออมสิน

๒.๑.๔ แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม

๒.๑.๕ แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน

๒.๑.๖ ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

๒.๒ การบริหารโรงเรียนดีเด่น ๔ ด้าน

๒.๒.๑ ด้านกายภาพ (สภาพสิ่งแวดล้อม)

๒.๒.๒ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านคุณธรรม จริยธรรม

๒.๒.๓ ด้านการพัฒนาบุคลากร

๒.๒.๔ ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

๒.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๔ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหาร

๒.๑.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

การบริหาร (Administration) เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์กร เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะชี้ให้เห็นความสำเร็จหรือความล้มเหลวความมีประสิทธิภาพ หรือความไร้ประสิทธิภาพของหน่วยงานการบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคม ความก้าวหน้าของวิทยาการต่าง ๆ การบริหารเป็นมรรคที่สำคัญจะนำไปสู่ความก้าวหน้า

การบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์กรซึ่งมีการวินิจัยสั่งการ นักบริหารจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ การวินิจัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหาร และความเจริญเติบโตของการบริหารชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัวหรือองค์กรใดย่อมเกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่เสมอ ดังนั้น การบริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม

ในทางหลักวิชาการ องค์กรการปกครอง ๖ การไม่ว่าจะเป็นองค์กร ๖ การของรัฐหรือเอกชนก็ตาม จะต้องมีการบริหาร (Administration) และการบริหารหรือกระบวนการ (Process) กล่าวคือการบริหารจะต้องเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมหลายอย่าง โดยมีหลักการหรือกระบวนการบริหารตามแนวคิดของนักวิชาการดังนี้

ลูเธอร์ และลินดอลล์ Ruther and Lindorn, (อ้างใน รัชชัย เปรมปรีดี)^๑ ได้ให้รายละเอียดของกระบวนการบริหาร ที่สามารถใช้เป็นหลักในการบริหารโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ ๗ ประการตามทฤษฎี POSDCORB คือ

P, Planning หมายถึง การวางแผนการปฏิบัติงาน โดยกำหนดความมุ่งหมายขอบข่ายของงานและแนวทางที่จะปฏิบัติไว้กว้างๆ ก่อนลงมือปฏิบัติ

O, Organizing หมายถึง การจัดโครงสร้างหรือเค้าโครงของการบริหาร โดยกำหนดอำนาจหน้าที่แบ่งงาน รวมทั้งกำหนดวิธีการติดต่อสัมพันธ์กันไว้อย่างชัดเจนด้วย

S, Staffing หมายถึง การจัดหาและการจัดการเกี่ยวกับบุคคลที่จะมา ปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับการจัดแบ่งหน่วยงานที่กำหนดไว้ และให้มีประสิทธิภาพด้วย

D, Directing หมายถึง การวินิจัยสั่งการ การอำนวยความสะดวกให้งานดำเนินไปได้ด้วยดี รวมทั้งการติดตามดูแลให้มีการปฏิบัติงานไปตามคำสั่งนั้นๆ ด้วย

Co, Co-Ordinating หมายถึง การประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้งานสัมพันธ์กัน และดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน

R, Reporting หมายถึง การรายงานเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน และผลของ การปฏิบัติงานให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้เกี่ยวข้องทราบเป็นระยะๆ รวมทั้งการประเมินผลงานในขั้นสุดท้าย

B, Budgetting หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการเงิน ได้แก่ การวางแผน ทางการเงิน การเบิกจ่ายเงิน รวมทั้งการจัดซื้อ และเก็บรักษาเงินด้วย

^๑ รัชชัย เปรมปรีดี, ปัจจัยที่จำเป็นในการบริหารโรงเรียน, กรุงเทพมหานคร : อักษรไทย, ๒๕๔๒)

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)^๑ กล่าวถึง การบริหารเป็นวิธีการทำให้งานสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น (Getting things done through other people) และกล่าวว่าหน้าที่ของผู้บริหารเป็นกรอบในการพิจารณาของผู้บริหารให้สำเร็จ มี ๕ ประการ ตามคำย่อภาษาอังกฤษว่า “POSDC” ดังนี้ คือ

๑. P คือ Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร

๒. O คือ Organizing หมายถึง คือ การจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำ และการกระจายอำนาจ

๓. S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากรและการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

๔. D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และต้องมีภาวะผู้นำ

๕. C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กรรวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร

สมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา (American Association of School Administration) อ้างถึงใน ชีระรัตน์ กิจจาร์กัย^๑ เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารไว้ ๕ ประการ คือ

๑. การวางแผน (Planning) หมายถึง การวางแผนหรือโครงการสำหรับการปฏิบัติงานในอนาคตให้ตรงเป้าหมายที่ต้องการ โดยกำหนดงานที่จะทำวิธีการ และวัตถุประสงค์ของงาน นั้น ๆ ไว้ล่วงหน้า

๒. การแสวงหา กำหนดตัวบุคคล และอุปกรณ์ (Allocation) หมายถึง การแสวงหา กำหนดตัวบุคคล และวัสดุทุกชนิดที่จำเป็นในการปฏิบัติงานตามแผน เพื่อให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

^๑ ประยูร ธมฺมจิตฺโต, *พุทธวิธีในการบริหาร*, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๔๕), หน้า ๑ - ๕.

^๑ ชีระรัตน์ กิจจาร์กัย , *เอกสารคำสอนวิชาการบริหารการศึกษา* , (บัณฑิตวิทยาลัย : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๔๒), หน้า ๖๗.

๓. การเสริมกำลังบำรุง (Stimulation) หมายถึง การบำรุงขวัญ กระตุ้น และส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผลงานดีทั้งปริมาณ และคุณภาพ

๔. การประสานงาน (Co – ordination) หมายถึง การจัดให้ผู้แทนของหน่วยงานย่อยทุกหน่วยงานพบปะปรึกษาหารือกันเพื่อให้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือทราบเรื่องการปฏิบัติงานของผู้อื่น และเพื่อให้งานสัมพันธ์กันไม่ขัดแย้งกัน โดยยึดเป้าหมายขององค์การเป็นหลัก

๕. การประเมินผลงาน (Evaluation) หมายถึง การตรวจสอบการปฏิบัติงานทุกระยะให้ทราบผลการปฏิบัติงานและปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อหาแนวทางแก้ไขทุกระยะ และประเมินผลขั้นสุดท้ายเพื่อทราบผลการปฏิบัติงาน และปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อหาแนวทางแก้ไขทุกระยะ และประเมินผลขั้นสุดท้ายเพื่อเปรียบเทียบผลงานกับผลงานที่ควรจะได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ตั้งแต่ต้นเพื่อวางแผนใหม่สำหรับการปฏิบัติงานในอนาคต

มัลลิกา ต้นสอน^๐ ได้ให้ความหมายของการบริหาร (Administration) หมายถึง การกำหนดแนวทางหรือนโยบาย การสั่งการ การอำนวยการ การสนับสนุน และการตรวจสอบ ให้ผู้ปฏิบัติสามารถดำเนินงานให้ได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ

จันทราณี สงวนนาม^๐ ได้สรุปว่า การบริหารเป็นทั้งศาสตร์ และศิลป์เป็นสาขาวิชาที่มีการจัดระเบียบอย่างมีระบบคือ มีหลักการ กฎเกณฑ์ และทฤษฎี ที่พึงเชื่อถือได้ อันเกิดจากการค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์ เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานโดยลักษณะเช่นนี้การบริหารจึงเป็นศาสตร์ (Science) ซึ่งเป็นศาสตร์ทางสังคมที่อยู่กลุ่มเดียวกับวิชาจิตวิทยา สังคมวิทยา และรัฐศาสตร์ แต่ถ้าพิจารณาการบริหารในลักษณะของการปฏิบัติที่ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และทักษะของผู้บริหารแต่ละคนที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป็นการประยุกต์เอาความรู้ หลักการ และทฤษฎีไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อมแล้ว การบริหารก็จะมีลักษณะเป็นศิลป์ (Arts)

ธีระรัตน์ กิจจารักษ์^๙ ให้ความหมายของการบริหารว่า การบริหาร คือ การใช้ศาสตร์ และศิลป์นำเอาทรัพยากรการศึกษา (Administration Resource) มาประกอบการตามกระบวนการบริหาร (Process of Administration) ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

^๐ มัลลิกา ต้นสอน, การจัดการยุคใหม่ (กรุงเทพฯ: เอกซ์เพอร์เน็ท จำกัด, ๒๕๔๔), หน้า ๑๐.

^๐ จันทราณี สงวนนามเอกสารประกอบการสอนบรรยายหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง.ท.ป (๒๕๓๖) หน้า ๔.

^๙ ธีระ รัตน์ กิจจารักษ์ , เอกสารคำสอนวิชาการบริหารการศึกษา , (เพชรบูรณ์ : คณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏ๒๕๔๒) หน้า ๑๑.

ไซมอน (Herbert A. Simon) อ้างถึงในเดมส์คีย์ ทองอินทร์^๐ กล่าวว่าการบริหาร หมายถึง ศิลปะในการทำให้สิ่งต่าง ๆ ได้รับการกระทำจนเป็นผลสำเร็จโดยที่ผู้บริหารมักไม่ได้เป็นผู้ปฏิบัติแต่ผู้บริหารเป็นผู้ใช้ศิลปะทำให้ผู้ปฏิบัติได้ทำงานจนสำเร็จตามจุดหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือก

จากแนวคิดที่ นักวิชาการต่าง ๆ ได้กล่าวมานี้ พอสรุปได้ว่า การบริหารเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์กร เพราะเป็นเครื่องมืออันสำคัญในอันที่จะชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จหรือล้มเหลว ความมีประสิทธิภาพหรือความไร้ประสิทธิภาพของหน่วยงาน การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้า การบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์การมีลักษณะการวินิจฉัยสั่งการ นักบริหารจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เพราะการวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหารและการเจริญเติบโตของการบริหาร ชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัวองค์กรใดย่อมเกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่เสมอ ดังนั้น การบริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีวิตของบุคคลในสังคม สรุปได้ว่า การบริหารต้องอาศัยทฤษฎี ความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์เรียงตามลำดับ ความสำคัญลงไปกล่าวคือ การบริหารจะต้องอาศัยทฤษฎี และหลักการเป็นหลักใหญ่ ส่วนการจัดการนี้ก็ต้องอาศัยประสบการณ์ ความรู้ ความชำนาญ และทฤษฎีเรียงไปตามลำดับความสำคัญเช่นเดียวกัน แต่ทั้งนี้จะต้องขึ้นอยู่กับสถานการณ์ กาลเทศะ และความเหมาะสมอีกด้วย

๒.๑.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

คำว่า “การบริหารสถานศึกษา” มีนักวิชาการทั้งของต่างชาติ และชาวไทยเป็นจำนวนมากได้ให้ความหมายไว้ในลักษณะที่คล้ายกัน ดังนี้

ฮอย และเซอร์ชีว (Hoy and Cecil)^๑ อธิบายว่า การบริหารโรงเรียนเป็นการบริหารบุคลากรทางการศึกษา ครู นักเรียน เพื่อให้ความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียนให้บุคคลทั้ง ๓ กลุ่มเห็นด้วยการดำเนินการตามข้อตกลงที่วางไว้ และพึงยึดปฏิบัติโดยเคร่งครัด

^๐ เดมส์คีย์ ทองอินทร์, **ความรู้เบื้องต้นทางการบริหารรัฐกิจ** (กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๔๗) หน้า ๓.

^๑ Hoy, Wayne K. & Cecil, Miskel G. **Educational Administration Theory, Research, and Practice.** (New York : McGraw – Hill Inc, ๑๙๙๖), p. ๑๗๐.

กานต์ ภูมัสล^๖ ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็นสำหรับทุกคน เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม มีความรู้ และความสามารถ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขสมควรแก่สภาพตน

กิตติมา ปรีดีดิถ^{๖๗} ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการทุกอย่างในสถานศึกษาดังแต่การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานอาคารสถานที่ การบริหารงานธุรการและการเงิน การบริหารงานกิจการนักเรียน นักศึกษา และงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

อมรชัย ดันติเมธ^{๖๘} ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งด้านบุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม และคุณธรรม ตลอดจนคำนึงให้ตรงกับความต้องการของสังคม สามารถเป็นสมาชิกที่ดี และมีประสิทธิภาพของสังคมโดยใช้กระบวนการ และทรัพยากรต่างๆ ทั้งที่เป็นระเบียบ และไม่เป็นระเบียบ

จากแนวคิดของนักวิชาการทั้งต่างประเทศและชาวไทย ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารการศึกษาของสถานศึกษาหรือโรงเรียนที่ผู้บริหารดำเนินกิจกรรมหรือใช้กระบวนการต่างๆ โดยความร่วมมือของผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยเริ่มจากการวางแผน การวินิจฉัยสั่งการ การอำนวยการ การควบคุมและการจัดการต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ มีคุณภาพ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของการศึกษาสำหรับการมีชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคม

ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษา เป็นบริบทที่เกี่ยวกับการบริหาร และจัดการด้านการศึกษาลำเรียนให้แก่เด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพราะขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษาหรือโรงเรียนนั้นจะต้องกระทำอย่างเป็นระบบ และได้มาตรฐาน ดังนั้นจึงมีหน่วยงาน และนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับขอบข่ายของการบริหารงานสถานศึกษาหรือโรงเรียนๆ ไว้ ดังต่อไปนี้

^๖กานต์ ภูมัสล, การประถมศึกษา, (กาญจนบุรี : สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี, ๒๕๔๒), หน้า ๓.

^{๖๗}กิตติมา ปรีดีดิถ, การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร : อักษรพิพัฒน์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๓.

^{๖๘}อมรชัย ดันติเมธ, การบริหารสถานศึกษาปฐมวัย, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐.

กระทรวงศึกษาธิการ^{๐๐} ได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารงานในสถานศึกษาไว้ ๔
กลุ่ม ดังนี้

๑. การบริหารวิชาการ ประกอบด้วย

- ๑) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- ๒) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- ๓) การวัดผล การประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
- ๔) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- ๕) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา
- ๖) การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้
- ๗) การนิเทศการศึกษา
- ๘) การแนะแนวการศึกษา
 - ๕) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - ๑๐) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
 - ๑๑) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
 - ๑๒) การส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน

และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

๒. การบริหารงบประมาณ ประกอบด้วย

- ๑) การจัดทำ และเสนอของบประมาณ
- ๒) การจัดสรรงบประมาณ
- ๓) การตรวจสอบ การติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงิน
- ๔) การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา
- ๕) การบริหารการเงิน
- ๖) การบริหารบัญชี
- ๗) การบริหารพัสดุ และทรัพย์สิน

๓. การบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย

- ๑) การวางแผนอัตรากำลัง และกำหนดตำแหน่ง
- ๒) การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง

^{๐๐} กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕, หน้า ๓๓ – ๓๘.

๓) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ

๔) วินัยและการรักษาวินัย

๕) การออกจากราชการ

๔. การบริหารทั่วไปประกอบด้วย

๑) การดำเนินการธุรการ

๒) งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

๓) งานพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ

๔) การประสาน และพัฒนาเครือข่ายการศึกษา

๕) การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร

๖) งานเทคโนโลยีสารสนเทศ

๗) การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป

๘) การดูแลอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อม

๙) การจัดทำสำมนักเรียน

๑๐) การรับนักเรียน

๑๑) การส่งเสริมและประสานงานการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย

๑๒) การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน

๑๓) การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา

๑๔) การส่งเสริมสนับสนุน และประสานงานการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร

หน่วยงาน สถาบัน และสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

๑๕) การจัดระบบการควบคุมในหน่วยงาน

๑๖) งานบริการสาธารณะ

๑๗) งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น

ดังที่กล่าวมานี้ ย่อมแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดว่าขอบข่ายของการบริหารงานในสถานศึกษามีอย่างกว้างขวาง เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำความเข้าใจทั้ง ๔ กลุ่มมาแล้วนำมาเข้าสู่หลักของการบริหารงานบุคคล เพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารสถานศึกษาตามเจตนารมณ์ของกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป

๒.๑.๓ แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนที่ได้รับการสนับสนุนจากธนาคารออมสิน

พระราชดำรัสพระราชทานในพิธีบวงสรวงสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้า ๕ เมษายน ๒๕๒๕^{๐๐} “คุณธรรมที่ทุกคนควรจะศึกษา และน้อมนำมาปฏิบัติประการแรก คือ การรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ และเป็นธรรม ประการที่สองคือ การรู้จักข่มใจตนเองฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัตย์ความดีนั้น ประการที่สามคือ การอดทน อดกลั้น และอดออมที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัตย์สุจริต ไม่ว่าด้วยเหตุประการใดประการที่สี่คือ การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง”

พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการเสด็จฯ ทรงเปิดอาคารโรงเรียน ไกลกังวล และพระราชทานรางวัลนักเรียน ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๐๘^{๐๐} “การที่จะเล่าเรียนให้ได้ความรู้เต็มที่ และให้สำเร็จลุล่วงไปได้โดยตลอดนั้นขึ้นอยู่กับความตั้งใจจริงเป็นสำคัญผู้มีความตั้งใจจริงกระทำการที่เป็นประโยชน์ และเป็นความดีย่อมได้รับความสำเร็จ และความยกย่องเสมอขอให้ดูนักเรียนเก่าที่สำเร็จการศึกษาสูงๆ และนักเรียนที่ได้รับรางวัลในวันนี้เป็นตัวอย่างนักเรียนจงฝึกหัดให้มีความตั้งใจจริงเสียตั้งแต่บัดนี้เพราะความตั้งใจจริงนี้จะช่วยกำจัดความเกียจคร้านความอ่อนแอ และความท้อถอยได้อย่างดีเยี่ยมและนิสัยดีที่ปลูกฝังไว้แต่เยาว์วัยนี้ จะเป็นคุณสมบัติติดตัวไปในวันข้างหน้าจะช่วยให้เอาชนะอุปสรรคต่างๆ ได้จะช่วยให้มีความสำเร็จ และความเจริญรุ่งเรืองต่อไปในชีวิต”

เนื่องจากในปี ๒๕๕๐ เป็นปีมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา พสกนิกรไทยทุกหมู่เหล่าร่วมใจเกิดพระเกียรติเพื่อสนองแนวพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่ง “คุณธรรม” เป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งในเงื่อนไขของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ธนาคารออมสินจึงเล็งเห็นความสำคัญของการสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมให้กับเด็ก และเยาวชนโดยร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการจัดประกวดสถานศึกษาที่ดำเนินการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติ

^{๐๐}สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ , โครงการประกวดโรงเรียนและนักเรียนดีเด่นด้านคุณธรรมและจริยธรรม, (กรุงเทพฯ: สกว.ก. พรีน แอนด์ มีเดีย, ๒๕๕๓), หน้า ก.

^{๐๐}สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการบันทึก “ความดี” เพื่อในหลวงของเรา (กรุงเทพฯ: สกว.ก. พรีน แอนด์ มีเดีย, ๒๕๕๓), หน้า ๓

จริงด้านคุณธรรม จริยธรรมการออม และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดีเด่น และประกวดนักเรียนที่มีความประพฤติดีเด่นด้านคุณธรรม จริยธรรมการออม การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตโดยธนาคารออมสินได้สนับสนุนงบประมาณเป็นรางวัลและค่าใช้จ่ายในการจัดประกวดโรงเรียนและนักเรียนดีเด่นปีละ ๘ ล้านบาท และจัดประกวดต่อเนื่องเป็นระยะเวลา ๑๐ ปี วงเงินสนับสนุนทั้งสิ้นจำนวน ๘๐ ล้านบาท ซึ่งปี ๒๕๕๓ นับเป็นปีที่ ๔ ในการดำเนินโครงการ

ธนาคารออมสิน คือหน่วยงานหนึ่งที่เล็งเห็นความสำคัญของการณรงค์ให้เยาวชนไทยที่ได้มีส่วนร่วมสร้างสรรค์สังคมภายใต้แนวพระราชดำริจึงได้ร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการจัดประกวดโรงเรียนที่ส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ ด้านคุณธรรม จริยธรรม การออม และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดีเด่นภายใต้โครงการ “ประกวดโรงเรียน และนักเรียนดีเด่นด้านคุณธรรมและจริยธรรม” ต่อเนื่องเป็นระยะเวลา ๑๐ ปี เป็นวงเงินสนับสนุนทั้งสิ้น ๘๐ ล้านบาท ในปีพ.ศ.๒๕๕๓ นับเป็นปีที่ ๔ ของการดำเนินการ การตอบรับจากโรงเรียน และนักเรียนที่เพิ่มมากขึ้นทำให้เรามั่นใจว่าเมล็ดพันธุ์แห่งความดีได้งอกเงยสู่สังคมไทยแล้วเป็นที่น่าชื่นชมว่าเยาวชนส่วนใหญ่ถึงแม้จะไม่ได้มาจากครอบครัวที่สมบูรณ์พร้อมหลายคนต้องช่วยพ่อแม่หารายได้มาเลี้ยงครอบครัว แต่ขณะเดียวกันก็ได้ทอดทิ้งภารกิจที่รับใช้ส่วนรวมด้วยจิตอาสา ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่น่าส่งเสริม และชื่นชมยิ่ง^{๐๐}

๒.๑.๔ แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม

คุณธรรมเป็นนามธรรม เป็นเรื่องของความดีที่ยากที่จะให้คำจำกัดความ และมีมากมายต่างทัศนะต่างระดับจนถึงขั้นพรหมจรรย์อันเป็นคุณธรรมชั้นสูงของผู้ที่เป็นเทพระดับชั้นพรหม เพื่อให้บรรลุ ขั้นโลกุตตรธรรม พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันทรงพระราชทานให้เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๒๕ ทรงพระราชทานไว้ตอนหนึ่งว่า^{๐๑}

ประการแรก การรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ และเป็นธรรม

ประการที่สอง คือ การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในสัจความดีนั้น

^{๐๐} เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๑.

^{๐๑} ธานินทร์ กรัยวิเชียร, *คุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหาร* (นนทบุรี: ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมสถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๓), หน้า ๓.

ประการที่สาม คือ การอดทน อดกลั้น และอดออม ที่จะไม่ประพฤติดังความสัถย์
สุจริตไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด

ประการที่สี่ คือ การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อย
ของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

คุณธรรมสี่ประการนี้ ถ้าแต่ละคนพยายามปลูกฝัง และบำรุงให้เจริญงอกงามขึ้นโดยทั่ว
กันแล้วจะช่วยให้ประเทศชาติบังเกิดความสุข ความร่มเย็น และมีโอกาสที่จะปรับปรุงพัฒนาให้
มั่นคงก้าวหน้าต่อไปได้ดังประสงค์

คุณธรรม หมายถึง “สภาพคุณงามความดี” การที่จะวินิจฉัยว่า บุคคลใดมีคุณธรรมดีแค่ไหน
มากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมต้องพิจารณาโดยรวมว่าบุคคลนั้นมีอุปนิสัย และประพฤติปฏิบัติตน
อย่างไรอยู่ในกรอบของกฎหมาย และศีลธรรมหรือไม่อย่างไรเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การ
งาน และต่อสังคมอย่างไร เป็นผู้ที่ยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมเพียงใดหรือไม่

ความหมายของคำว่า จริยธรรม

จริยธรรม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพุทธศักราช ๒๕๔๒ ให้ความหมายว่า
เป็น “ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ “ศีลธรรม” และ “กฎศีลธรรม” ในด้านที่เรากำลังพิจารณากัน
อยู่นี้ก็คือ จริยธรรมของนักบริหารซึ่งมีความจำเพาะถึงเรื่องที้นักบริหารที่ดีควรจะปฏิบัติหน้าที่ใน
วิชาชีพอย่างไร จะมีประสิทธิภาพสูงสุดประการหนึ่ง และนักบริหารที่ดีนั้น จำต้องครองตนใน
สังคมอย่างใดอีกประการหนึ่ง^{๐๐}

พิบูลย์ กระแสสุข ^{๐๐}ได้กล่าวว่า จริยธรรมของบุคคลประกอบด้วยสิ่งสำคัญ คือ
องค์ประกอบด้านความรู้ คือ ความรู้ ความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องออกจากความไม่ถูกต้อง
ด้วยความคิด องค์ประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึก คือ ความพึงพอใจ ศรัทธา เลื่อมใส เกิดความนิยม
ยินดีที่จะได้รับ นำจริยธรรมมาเป็นแนวปฏิบัติ องค์ประกอบด้านพฤติกรรมการแสดงออก คือ
พฤติกรรมกระทำที่บุคคลตัดสินใจกระทำถูกหรือผิดในสถานการณ์สิ่งแวดล้อมต่างๆเชื่อว่า
อิทธิพลส่วนหนึ่งของการกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมแบบใดจะเกิดขึ้นกับอิทธิพลของ
ส่วนประกอบสำคัญดังกล่าว

^{๐๐} ธานินทร์ กรัยวิเชียร, อ้างแล้ว, หน้า ๔.

^{๐๐}พิบูลย์ กระแสสุข, “การส่งเสริมพฤติกรรมครูตามจรรยาบรรณในโรงเรียน สำนักงานการประถมศึกษา
อำเภอฝาง” วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา) ภาควิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๑, หน้า ๑๓.

กรมวิชาการ^{๐๖} จริยธรรม หมายถึง การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขถ้าคนในสังคมมีจริยธรรมสูง สังคมนั้นจะมีแต่ความเจริญ ผู้มีจริยธรรมสูงจะประพฤติปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ดีและบรรลุถึงสภาพชีวิตอันทรงคุณค่าอันพึงประสงค์

สรุป คุณธรรมทำให้เกิดจริยธรรม เป็นความประพฤติ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ค่านิยมที่เหมาะสมซึ่งเป็นเกณฑ์ และมาตรฐานอันพึงปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และสังคม ตลอดจนทำให้เกิดความสุขความพอใจ และทำให้เกิดคนดีสร้างความดีก่อให้เกิดคุณธรรมอื่นๆเพื่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองขึ้นในสังคม และสมาชิกของสังคม

๒.๑.๕ แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน

ทิสนา แคมณี^{๐๗} ได้เสนอรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (Cognitive domain) ว่าเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระต่าง ๆ ซึ่งเนื้อหาสาระอาจจะอยู่ในรูปของข้อมูล ข้อเท็จจริง มโนทัศน์ หรือความคิดรวบยอด ซึ่งมีหลายรูปแบบแต่ขอนำเสนอในที่นี้เพียง ๓ รูปแบบ ดังนี้

๑. รูปแบบการเรียนการสอนมโนทัศน์

๒. รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของกานเย

๓. รูปแบบการเรียนการสอนเน้นความจำ

๑. รูปแบบการเรียนการสอนมโนทัศน์

จอยส์และวิลส์ (Joyce & Weil) อ้างใน ทิสนา แคมณี^{๐๘} ได้พัฒนารูปแบบนี้ขึ้นโดยใช้แนวคิดของ บรุนเนอร์ กู๊ดนาว และออสตินเกี่ยวกับการเรียนรู้มโนทัศน์ที่ว่า การเรียนรู้มโนทัศน์ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นสามารถทำได้โดยการค้นหาคุณสมบัติเฉพาะที่สำคัญของสิ่งนั้น เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกสิ่งที่ใช่ และไม่ใช่อะไรสิ่งนั้นออกจากกัน

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มโนทัศน์ของเนื้อหาสาระต่าง ๆ อย่างเข้าใจ และสามารถให้คำนิยามของมโนทัศน์นั้นได้ด้วยตนเอง

^{๐๖}กรมวิชาการ, กรอบแนวคิดเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นความมีวินัยและความเป็นประชาธิปไตย (กรุงเทพมหานคร กรมวิชาการ, ๒๕๔๑), หน้า ๔๓.

^{๐๗}ทิสนา แคมณี, รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๒๒๓ - ๒๓๐.

^{๐๘}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๒๓.

กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

ขั้นที่ ๑ ผู้สอนเตรียมข้อมูลสำหรับให้ผู้เรียนฝึกหัดจำแนก

๑) ผู้สอนเตรียมข้อมูล ๒ ชุด ชุดหนึ่งเป็นตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอนอีกชุดหนึ่งไม่ใช่ตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอน

๒) ในการเลือกตัวอย่างข้อมูล ๒ ชุดข้างต้น ผู้สอนจะต้องเลือกหาตัวอย่างที่มีจำนวนมากพอที่จะครอบคลุมลักษณะของมโนทัศน์ที่ต้องการนั้น

๓) ถ้ามโนทัศน์ที่ต้องการสอนเป็นเรื่องยากหรือซับซ้อนหรือเป็นนามธรรมอาจใช้วิธีการยกเป็นตัวอย่างเรื่องสั้นๆ ที่ผู้สอนแต่งขึ้นเองนำเสนอแก่ผู้เรียน

๔) ผู้สอนเตรียมสื่อการสอนที่เหมาะสมจะใช้ประกอบนำเสนอตัวอย่างมโนทัศน์เพื่อแสดงให้เห็นลักษณะต่างๆ ของมโนทัศน์ที่ต้องการสอนอย่างชัดเจน

ขั้นที่ ๒ ผู้สอนอธิบายกติกาในการเรียนให้ผู้เรียนรู้ และเข้าใจตรงกันผู้สอนชี้แจงวิธีการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจก่อนเริ่มกิจกรรมโดยอาจสาธิตวิธีการ และลองให้ผู้เรียนลองทำตามที่ผู้สอนบอกจนกระทั่งผู้เรียนเกิดความเข้าใจพอสมควร

ขั้นที่ ๓ ผู้สอนเสนอข้อมูลตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอน และข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวอย่างของมโนทัศน์ที่ต้องการสอนการนำเสนอข้อมูลตัวอย่างนี้ทำได้หลายแบบแต่ละแบบมีจุดเด่น จุดด้อยดังต่อไปนี้

๑) นำเสนอข้อมูลที่เป็นตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนทีละข้อมูลจนหมดทั้งชุดโดยบอกให้ผู้เรียนรู้ว่าเป็นตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนแล้วตามด้วยการนำเสนอข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนแต่ละข้อมูลจนครบหมดทั้งชุดเช่นกันโดยบอกให้ผู้เรียนรู้ว่าเป็นตัวอย่างชุดหลังนี้ไม่ใช่ชุดที่จะสอนผู้เรียนต้องสังเกตตัวอย่างทั้ง ๒ ชุด คิดหาคุณสมบัติร่วม และคุณสมบัติที่แตกต่างกันเทคนิควิธีนี้ช่วยให้ผู้เรียนสร้างมโนทัศน์ได้เร็วแต่ใช้กระบวนการคิดน้อย

๒) เสนอข้อมูลที่ใช่ และไม่ใช่ตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนสลับกันไปจนครบเทคนิควิธีนี้ช่วยสร้างมโนทัศน์ได้ช้ากว่าเทคนิคแรกแต่ได้ใช้กระบวนการคิดมากกว่า

๓) เสนอข้อมูลที่ใช่และไม่ใช่ตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนทีละ ๑ ข้อมูล แล้วเสนอข้อมูลที่เหลือทั้งหมดทีละข้อมูลโดยให้ผู้เรียนตอบว่าข้อมูลแต่ละข้อมูลที่เหลือนั้นใช่หรือไม่ใช่ข้อมูลที่จะสอน เมื่อผู้เรียนตอบ ผู้สอนจะเฉลยว่าผู้เรียนตอบถูกหรือผิด วิธีนี้ผู้เรียนจะได้ใช้กระบวนการคิดในการทดสอบสมมติฐานของตนไปที่ละขั้นตอน

๔) เสนอข้อมูลที่ใช่และไม่ใช่ตัวอย่างของสิ่งที่จะสอนทีละ ๑ ข้อมูล แล้วให้ผู้เรียนช่วยกันยกตัวอย่างข้อมูลที่ผู้เรียนคิดว่าใช่ตัวอย่างของสิ่งที่จะสอน โดยผู้สอนจะเป็นผู้ตอบว่าใช่หรือไม่ใช่วิธีนี้ผู้เรียนจะมีโอกาสคิดมากขึ้น

ขั้นที่ ๔ ให้ผู้เรียนบอกคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งที่ต้องการสอนจากกิจกรรมที่ผ่านมาในขั้นต้นๆ ผู้เรียนจะต้องพยายามหาคุณสมบัติเฉพาะตัวของตัวอย่างที่ใช้ และไม่ใช่สิ่งที่ผู้สอนต้องการสอน และทดสอบคำตอบของตน หากคำตอบของตนผิด ผู้เรียนก็ต้องหาคำตอบใหม่ซึ่งก็หมายความว่าต้องเปลี่ยนสมมติฐานที่เป็นฐานของคำตอบเดิม ซึ่งก็จะมาจากคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งนั้นนั่นเอง

ขั้นที่ ๕ ให้ผู้เรียนสรุป และให้คำจำกัดความของสิ่งที่ต้องการสอนเมื่อผู้เรียนได้รายการของคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งที่ต้องการสอนแล้ว ผู้สอนให้ผู้เรียนช่วยกันเรียบเรียงให้เป็นคำนิยามหรือจำกัดความ

ขั้นที่ ๖ ผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายร่วมกันถึงวิธีการที่ผู้เรียนใช้ในการแสวงหาคำตอบให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการคิดของตนเอง

ผลที่ผู้เรียนจะได้รับเรียนรู้จากแบบ

เนื่องจากผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โน้ตค้น จากการคิดวิเคราะห์ และตัวอย่างที่หลากหลาย ดังนั้นผลที่ผู้เรียนจะได้รับโดยตรง คือ จะเกิดความเข้าใจในโน้ตค้นนั้น และได้เรียนรู้ทักษะการสร้างโน้ตค้นซึ่งสามารถนำไปใช้ในการทำความเข้าใจโน้ตค้นอื่นๆ ต่อไปได้รวมทั้งช่วยพัฒนาทักษะการใช้เหตุผลโดยการอุปนัย (inductive reasoning) อีกด้วย

๒. รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของกานเย (Gagne Instructional Model)

กานเย (Gagne) อ้างใน ทิศนา แคมณี^{๑๑} ได้พัฒนาทฤษฎีเงื่อนไขการเรียนรู้ (Condition of Learning) ซึ่งมี ๒ ส่วนใหญ่ ๆ คือ ทฤษฎีการเรียนรู้และทฤษฎีการจัดการเรียนการสอน ทฤษฎีการเรียนรู้ของกานเยอธิบายว่า ปรากฏการณ์เรียนรู้มีองค์ประกอบ ๓ ส่วน คือ

๑. ผลการเรียนรู้หรือความสามารถด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ ซึ่งมีอยู่ ๕ ประเภท คือ

๑) ทักษะทางปัญญา (Intellectual skill) ซึ่งประกอบด้วยการจำแนกแยกแยะ การสร้างความคิดรวบยอด การสร้างกฎ การสร้างกระบวนการหรือกฎขั้นสูง

๒) กลวิธีในการเรียนรู้ (Cognitive strategy)

๓) ภาษาหรือคำพูด (verbal information)

๔) ทักษะการเคลื่อนไหว (motor skills)

๕) และเจตคติ (attitude)

๒. กระบวนการเรียนรู้และจดจำของมนุษย์ มนุษย์มีกระบวนการจัดกระทำข้อมูลในสมอง ซึ่งมนุษย์จะอาศัยข้อมูลที่สะสมไว้มาพิจารณาเลือกจัดกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และในขณะที่

^{๑๑} อ้างแล้ว, หน้า ๒๒๕.

กระบวนการจัดกระทำข้อมูลภายในสมองกำลังเกิดขึ้นเหตุการณ์ภายนอกร่างกายมนุษย์มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมหรือการยับยั้งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายในได้ ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอน

กานเย จึงได้เสนอแนะว่า ควรมีการจัดสภาพการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้แต่ละประเภท ซึ่งมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ภายในสมอง โดยการจัดสภาพภายนอกให้เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ภายในของผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาสาระต่างๆ ได้อย่างดี รวดเร็ว และสามารถจดจำสิ่งที่เรียนได้นาน

กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบกานเย ประกอบด้วยการดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอนรวม ๘ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ ๑ การกระตุ้นและดึงดูดความสนใจของผู้เรียน เป็นการช่วยให้ผู้เรียนสามารถรับสิ่งเร้า หรือสิ่งที่จะเรียนรู้ได้ดี

ขั้นที่ ๒ การแจ้งวัตถุประสงค์ของบทเรียนให้ผู้เรียนทราบ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้รับความคาดหวัง

ขั้นที่ ๓ การกระตุ้นให้ระลึกถึงความรู้เดิม เป็นการช่วยให้ผู้เรียนดึงข้อมูลเดิมที่อยู่ในหน่วยความจำระยะยาวให้มาอยู่ในหน่วยความจำเพื่อใช้งาน (working memory) ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม

ขั้นที่ ๔ การนำเสนอสิ่งเร้าหรือเนื้อหาสาระใหม่ ผู้สอนควรจัดสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเห็นลักษณะสำคัญของสิ่งเร้านั้นอย่างชัดเจน เพื่อความสะดวกในการเลือกรับรู้ของผู้เรียน

ขั้นที่ ๕ การให้แนวการเรียนรู้ หรือการจัดระบบข้อมูลให้มีความหมาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจกับสาระที่เรียนได้ง่าย และเร็วขึ้น

ขั้นที่ ๖ การกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความสามารถ เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสดตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสาระที่เรียน ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน

ขั้นที่ ๗ การให้ข้อมูลป้อนกลับ เป็นการให้การเสริมแรงแก่ผู้เรียน และข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับผู้เรียน

ขั้นที่ ๘ การประเมินผลการแสดงออกของผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนทราบว่าตนเองสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้มากน้อยเพียงใด

ขั้นที่ ๕ การส่งเสริมการคงทนและการถ่ายโอนการเรียนรู้โดยการให้โอกาสผู้เรียนได้มี การฝึกฝนอย่างพอเพียงและในสถานการณ์ที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้ง ขึ้น และสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้ไปสู่สถานการณ์อื่นๆได้

ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

เนื่องจากการเรียนการสอนตามรูปแบบนี้ จัดขึ้นให้ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และจดจำ ของมนุษย์ ดังนั้น ผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้สาระที่นำเสนอได้อย่างดี รวดเร็ว และจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้ นาน นอกจากนั้นผู้เรียนยังได้เพิ่มพูนทักษะในการจัดระบบข้อมูลสร้างความหมายของข้อมูล รวมทั้งการแสดงความสามารถของตนด้วย

๓. รูปแบบการเรียนการสอนเน้นความจำ (memory model)

จอยส์ และวิลส์ (Joyce & Weil) อ้างใน ทิศนา แคมณี^{๐๐}ได้พัฒนาขึ้นโดยอาศัยหลัก ๖ ประการดังนี้

๑. การตระหนักรู้ (awareness) ซึ่งกล่าวว่าการที่บุคคลจะจดจำสิ่งใดได้คตินั้น จะต้องเริ่ม จากการรับรู้สิ่งนั้น หรือการสังเกตสิ่งนั้นอย่างตั้งใจ และ

๒. การเชื่อมโยง (assosiation) กับสิ่งที่รู้แล้วหรือจำได้

๓. ระบบการเชื่อมโยง (link system) คือระบบในการเชื่อมความคิดหลายความคิดเข้าด้วยกันในลักษณะที่ความคิดหนึ่งจะไปกระตุ้นให้จำอีกความคิดหนึ่งได้

๔. การเชื่อมโยงที่น่าขบขัน (ridiculous assosiation) การเชื่อมโยงที่จะช่วยให้บุคคล จดจำได้คตินั้น มักจะเป็นสิ่งที่แปลกไปจากปกติธรรมดา การเชื่อมโยงในลักษณะที่แปลกเป็นไป ไม่ได้ชวนให้ขบขันมักจะประทับในความทรงจำของบุคคลเป็นเวลานาน

๕. ระบบการใช้คำทดแทน

๖. การใช้คำสำคัญ (key word) ได้แก่ การใช้คำ อักษรหรือพยางค์เพียงตัวเดียว เพื่อช่วย กระตุ้นให้จำสิ่งอื่นๆที่เกี่ยวข้องกันได้

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบนี้มีวัตถุประสงค์ช่วยให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาสาระที่เรียนรู้ได้ดีและได้นาน และได้ เรียนรู้กลวิธีการจำ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้สาระอื่นๆได้อีก

กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

ในการเรียนการสอนสาระใดๆ ผู้สอนสามารถช่วยให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาสาระนั้นได้ดี และนานโดยการดำเนินการดังนี้

^{๐๐} อ้างแล้ว, หน้า ๒๒๕.

ขั้นที่ ๑ การสังเกตหรือศึกษาระอย่างตั้งใจ

ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนตระหนักรู้ในสาระที่เรียน โดยการใช้เทคนิคต่างๆ เช่น ให้อ่านเอกสารแล้วขีดเส้นใต้คำประเด็นที่สำคัญ และให้ตั้งคำถามจากเรื่องที่อ่านให้หาคำตอบของคำถามต่างๆ เป็นต้น

ขั้นที่ ๒ การสร้างความเชื่อมโยง

เมื่อผู้เรียนได้ศึกษาระที่ควรเรียนรู้แล้วให้ผู้เรียนเชื่อมโยงเนื้อหาส่วนต่าง ๆ ที่ต้องการจดจำกับสิ่งที่ตนคุ้นเคยเช่นกับคำ ภาพ หรือความคิดต่างๆ ตัวอย่างเช่น เด็กจำไม่ได้ว่าค่ายบางระจัน อยู่จังหวัดอะไร จึงโยงความคิดว่า ชาวบ้านบางระจัน เป็นคนกล้าหาญ สัตว์ที่ถือว่าเก่งกล้าคือสิงห์โต บางระจันจึงอยู่ที่จังหวัดสิงห์บุรีหรือให้หาหรือคิดคำสำคัญที่ไม่คุ้นหรือยากด้วยคำ ภาพ หรือความหมายอื่นๆ หรือการใช้การเชื่อมโยงความคิดเข้าด้วยกัน

ขั้นที่ ๓ การใช้จินตนาการเพื่อให้จดจำสาระได้ดีขึ้น ให้ผู้เรียนใช้เทคนิคการเชื่อมโยงสาระต่างๆ ให้เห็นเป็นภาพที่น่าขบขันเกินความเป็นจริง

ขั้นที่ ๔ การใช้เทคนิคต่างๆ ที่ทำไว้ข้างต้นในการทบทวนความรู้ และเนื้อหาสาระต่างๆ จนกระทั่งจดจำได้

ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

การเรียนโดยใช้เทคนิคช่วยความจำต่างๆ ของรูปแบบ นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำเนื้อหาสาระต่างๆ ที่เรียนได้ดีและได้นานแล้ว ยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้กลวิธีการจำ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้สาระอื่นๆ ได้อีกมาก

๒.๑.๖ ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

ทฤษฎีของการบริหารเป็นศาสตร์ที่มีองค์ประกอบของความรู้ หลัก และกฎเกณฑ์ที่นำมาจากศาสตร์สาขาต่างๆ เพื่อไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการบริหารแล้วนำไปสู่การปฏิบัติจริง การบริหารที่จะประสบผลสำเร็จได้นั้นก็ขึ้นอยู่กับความสามารถ ประสิทธิภาพ และทักษะของผู้บริหาร การประยุกต์เอาทฤษฎีต่างๆ เกี่ยวข้องกับการบริหารไปสู่การปฏิบัติจริงให้ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อม นับว่าเป็นศิลปะอย่างหนึ่งซึ่งนักวิชาการ และนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอทฤษฎีของการบริหารที่น่าสนใจดังนี้

เทเลอร์ (Taylor) อ้างใน ภารดี อนันต์นาวี^{๐๐} กล่าวถึง ทฤษฎีการบริหารเชิงวิทยาศาสตร์ ๖ ประการ คือ

^{๐๐} ภารดี อนันต์นาวี หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา (ชลบุรี : บริษัท สำนักพิมพ์มนตรี จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๑๕.

๑. หลักเรื่องเวลาถือว่าเป็นการวัดความสามารถในการผลิตโดยการจัดเวลาในการผลิต และการตั้งเวลามาตรฐานสำหรับการผลิตทั้งหมด ซึ่งการวัดผลผลิตของการทำงานนั้นถ้าจะวัดให้ถูกต้อง ต้องใช้เวลาเป็นเครื่องตัดสิน และควรมีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของเวลาที่ควรใช้ในการทำงานแต่ละอย่างหรือประเภทด้วย

๒. หลักการกำหนดหน่วยค่าจ้าง ค่าจ้างสำหรับบุคลากรนั้นต้องเหมาะสมกับผลงาน และอัตราค่าจ้างนั้นพิจารณา โดยยึดหลักเกณฑ์ข้อ ๑ นอกจากนั้นผู้ปฏิบัติงานควรได้ทำงานที่เหมาะสมกับความสามารถของตนเองมากที่สุด

๓. หลักการแยกงานวางแผนออกจากงานปฏิบัติคือ ฝ่ายบริหารควรทำหน้าที่ด้านการวางแผนและประสานงาน เพื่อให้ฝ่ายปฏิบัติงานทำงานได้อย่างคล่องตัวมีประสิทธิภาพไม่ควรให้ฝ่ายปฏิบัติงานเป็นฝ่ายรับผิดชอบในการคิด และวางแผนงานในการทำงาน ฝ่ายบริหารควรวางแผนโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการ เวลา และข้อมูลอื่นๆ ตามหลักเกณฑ์ในข้อ ๑ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการผลิต การปฏิบัติงานนั้นจะต้องสะดวกรวดเร็วขึ้นทันเหตุการณ์นอกจากนั้นการทำงานต้องมีระบบ และวิธีการที่เหมาะสม

๔. หลักการทำงานโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ถือว่า วิธีการของการทำงานควรจะถูกกำหนดโดยฝ่ายบริหาร ฝ่ายบริหารควรจะเป็นผู้รับผิดชอบ (ไม่ใช่ฝ่ายปฏิบัติงาน) ในการจัดวิธีการทำงานแสวงหาวิธี เทคนิคทางวิทยาศาสตร์ที่เหมาะสม และดีที่สุดมาใช้ ฝ่ายบริหารต้องฝึกอบรมให้แก่ผู้ปฏิบัติงานให้มีความรู้ และความสามารถอย่างเหมาะสมในการทำงานตามเทคนิคนั้นๆ โดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เพื่อให้ได้ผลผลิตสูงสุด

๕. หลักการควบคุมงานโดยฝ่ายบริหารถือว่า ฝ่ายบริหารควรได้รับการฝึกอบรมในด้านการบริหารซึ่งตั้งอยู่บนหลักการของวิทยาศาสตร์ และสามารถประยุกต์หลักวิทยาศาสตร์มาใช้ในการจัดการ การควบคุมให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น และฝ่ายบริหารต้องเป็นฝ่ายควบคุมการทำงานของฝ่ายปฏิบัติงานด้วย

๖. หลักการจัดระเบียบการปฏิบัติงานมีการพิจารณานำหลักการบริหารแบบทหารมาใช้ ควรมีการจัดองค์การให้เหมาะสมเพื่อให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และทำงานอย่างประสานสัมพันธ์กันระหว่างแผนการต่างๆ ในองค์การนั้นโดยยึดถือความเคร่งครัดในระเบียบวินัยในการส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงาน

คริส อากีริส(Chris Argyris) อ้างใน ภารดี อนันต์นวิ^{๐๐} ได้กล่าวถึงทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ ๓ ประการคือ

^{๐๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๐.

๑. ส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นคือ สมาชิกในองค์การย่อมมีความปรารถนาที่จะได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการบริหารในองค์การ การรับฟังความคิดเห็นก็ทำให้รู้สึกว่าได้มีส่วนร่วมในการบริหารองค์การแล้ว

๒. การมีส่วนร่วมช่วยให้เกิดการยอมรับในเป้าหมายคือ เมื่อมีความร่วมมือเกิดขึ้นภายในองค์การก็ทำให้สมาชิกทั้งหมดภายในองค์การมีเป้าหมายเดียวกันเป็นการยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติซึ่งเป็นผลทางใจอันนำไปสู่การปฏิบัติงานอย่างเต็มที่

๓. การมีส่วนร่วมทำให้เกิดความสำนึกในหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบคือ เป็นการกระตุ้นให้เกิดความสำนึกในหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบในการปฏิบัติงานในองค์การ

มาสโลว์ (Maslow) อ้างใน ภารดี อนันต์นวิ^{๑๙} ได้กล่าวถึง ทฤษฎีการจูงใจ ๔ ประการคือ

๑. ความต้องการของมนุษย์มีลำดับขั้น จะเริ่มจากความต้องการขั้นต่ำสุดไปหาสูงสุด

๒. ความต้องการของมนุษย์มีความต่อเนื่อง มีความต้องการไม่สิ้นสุด และต้องการชนิดใหม่ขึ้นไปอีก

๓. เมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองระดับต่ำแล้ว ก็จะมีความต้องการระดับสูงขึ้นหรือเมื่อความต้องการระดับสูงได้รับการตอบสนองแล้วก็อาจเกิดความต้องการระดับต่ำอีกก็ได้

๔. ความต้องการของมนุษย์มีความเกี่ยวเนื่องกัน และซ้ำซ้อนกันอยู่ แม้ว่าความต้องการระดับหนึ่งได้หายไปแล้วก็เกิดความต้องการระดับอื่นเข้ามาแทนที่ แต่ความจริงแล้วความต้องการเหล่านั้นได้รับการตอบสนองเพียงบางส่วนเท่านั้น

ฟายล์ (Fayol) อ้างใน ภารดี อนันต์นวิ^{๒๐} ได้กล่าวถึง หลักการบริหาร ๑๔ ประการคือ

๑. การแบ่งงานกันทำ (Division of Work) คือ การทำงานควรมีการแบ่งงานกันทำตามแต่ละฝ่ายงาน เพื่อส่งเสริมความสามารถ ความมั่นใจ และความถูกต้องแม่นยำในการทำงานที่จะช่วยให้ผลผลิตของงานเพิ่มสูงขึ้น

๒. อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ (Authority and Responsibility) คือ ในการทำงาน ผู้ที่ได้รับมอบให้ปฏิบัติงานใดก็ควรจะได้รับมอบอำนาจอย่างเพียงพอที่จะสามารถปฏิบัติงานนั้นไปได้ด้วยดี อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบจึงควรไปด้วยกัน

๓. ความมีระเบียบวินัย (Discipline) คือ ผู้ปฏิบัติงานที่ดีจะต้องมีระเบียบวินัยในการทำงานจึงต้องมีการออกกฎระเบียบเพื่อให้มีการเคารพ และเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา

^{๑๙} อ้างแล้ว, หน้า ๑๑๕.

^{๒๐} อ้างแล้ว, หน้า ๑๘.

๔. ความมีเอกภาพในการบังคับบัญชา (Unity of Command) คือ ผู้ปฏิบัติควรเป็นผู้ได้รับการบังคับบัญชาสั่งการจากผู้บริหารเพียงคนเดียว ภายใต้แผนงาน และเป้าหมายที่กำหนดไว้

๕. เอกภาพในการอำนวยการ (Unity of Direction) คือ การทำงานในกลุ่มเดียวกัน ควรมีหัวหน้าในการดำเนินการเพียงคนเดียวภายใต้แผนงาน และเป้าหมายที่กำหนดไว้

๖. ประโยชน์ส่วนบุคคลถือว่าเป็นรองจากประโยชน์ส่วนรวม (Subordination of Individual Interests to General Interests) คือ ในธุรกิจใดๆ ก็ตาม ผู้บริหารไม่ควรเห็นแก่ประโยชน์ของคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยจะต้องปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่าง ให้คำปรึกษาแนะนำ และร่วมมือกับผู้ปฏิบัติงานทุกคนอย่างทั่วถึง และไม่เห็นแก่ประโยชน์ของตนเป็นที่ตั้ง

๗. การให้ผลประโยชน์ตอบแทน (Remuneration) คือ เงินเดือน ค่าจ้าง ควรถือหลักความยุติธรรม โดยคำนึงถึงค่าครองชีพ สภาพทางเศรษฐกิจ ความต้องการด้านแรงงาน สถานภาพของผู้ร่วมงาน เพื่อความพึงพอใจของทั้งสองฝ่ายทั้งนายจ้างและลูกจ้าง

๘. การรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง (Centralization) คือ เมื่อมีการมอบอำนาจให้ผู้บริหารคนใดแล้ว ก็ให้สามารถควบคุม บังคับบัญชาหรือสั่งการได้โดยให้ผู้บริหารพิจารณาตามความเหมาะสมตามสถานการณ์ว่าควรกระจายอำนาจหรือรวมอำนาจทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะขององค์การ บุคลิกภาพส่วนตัว และคุณค่าทางจริยธรรมของผู้บริหาร

๙. สายการบังคับบัญชา (Chain of Command or Scalar Chain) เป็นสิ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการระหว่างผู้บังคับบัญชา ซึ่งควรจัดให้มีช่วงของการบังคับบัญชาลดหลั่นที่เหมาะสม ไม่ควรห่างเหินจนเกินไป เพราะจะก่อให้เกิดช่องว่างของสายการบังคับบัญชา

๑๐. คำสั่ง (Order) คือ ในการบริหารงานนั้น จำเป็นต้องมีการสั่งการที่จะต้องออกเป็นคำสั่งหรือกฎระเบียบข้อบังคับที่เป็นลายลักษณ์อักษรวางไว้เพื่อให้ผู้ปฏิบัติรับทราบและปฏิบัติตาม

๑๑. ความเสมอภาค (Equity) คือ หลักแห่งความยุติธรรมที่ผู้บริหารจะต้องปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนรวมทั้ง มีความเมตตากรุณา ความจงรักภักดีต่อทุกคน โดยเสมอภาค

๑๒. ความมั่นคงในหน้าที่การงาน (Stability of Tenure of Personnel) คือ การดำรงอยู่ในตำแหน่งของบุคลากรที่มีความต้องการเวลาในการเรียนรู้งานเพื่อที่สามารถปฏิบัติงานให้ได้ดี บุคลากรจึงไม่ควรให้ถูกปรับออกหรือเปลี่ยนแปลงตำแหน่งก่อนเวลาอันควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงทั้งขององค์การและบุคลากร

๑๓. ความคิดริเริ่ม (Initiative) คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการแสดงความคิด ร่วมวางแผนและร่วมปฏิบัติงาน เพื่อที่จะได้เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ และเกิดความพึงพอใจแก่ผู้ร่วมงานทุกฝ่าย ความคิดริเริ่มเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของผู้บริหารทางธุรกิจ

๑๔. ความสามัคคี (Esprit de Corps) คือ ผู้บริหารต้องสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในองค์กร เป็นการก่อให้เกิดความกลมเกลียวปรองดอง และความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

ลูเธอร์ กุลลิค และ เลียนดอลล์ เออร์วิก (Luther Gulick & Lyndall Urwick) อ้างใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และ คณะ^{๑๖} ได้กล่าวถึง กระบวนการในการบริหารว่า กระบวนการหรือวิธีในการบริหารแบบ POSDCORB เป็นกระบวนการหรือวิธีในการบริหารที่ได้รับการยกย่องมากวิธีหนึ่งอันเป็นคำย่อของภาระหน้าที่ที่สำคัญของนักบริหาร ๗ ประการ ได้แก่

๑. การวางแผน (P-Planning) เป็นการวางแผนโครงการกิจกรรม ซึ่งเป็นการเตรียมการก่อนลงมือปฏิบัติเพื่อให้การดำเนินการสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. การจัดองค์การ (O-Organizing) เป็นการกำหนดโครงสร้างขององค์การโดยมีการพิจารณาให้เหมาะสมกับงาน เช่น การแบ่งงาน (Division of Work) เป็นกรม กอง หรือแผนก โดยอาศัยปริมาณงาน คุณภาพของงาน หรือจัดตามลักษณะเฉพาะของงาน (Specialization) นอกจากนี้ อาจพิจารณาในแง่ของการควบคุม (Span of Control) หรือพิจารณาในแง่ของหน่วยงาน เช่น หน่วยงานหลัก (Line) และ หน่วยงานที่ปรึกษา (Staff) เป็นต้น

๓. การจัดหาบุคลากรมาปฏิบัติงาน (S-Staffing) เป็นเรื่องเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรนั่นเอง ทั้งนี้เพื่อให้ได้บุคลากรมาปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับการจัดแบ่งหน่วยงานที่กำหนดเอาไว้

๔. การอำนวยการ (D-Directing) เป็นภารกิจในการใช้ศิลปะในการบริหารงาน เช่น ภาวะผู้นำ (Leadership) มนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) การจูงใจ (Motivation) และการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นต้น

๕. การประสานงาน (CO-Coordinating) เป็นการประสานให้ส่วนต่างๆของกระบวนการทำงานได้ต่อเนื่อง และเกี่ยวเนื่องกัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และราบรื่น

๖. การรายงาน (R-Reporting) เป็นกระบวนการ และเทคนิคของการแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาตามชั้นได้ทราบถึงผลการปฏิบัติงานโดยที่มีความสัมพันธ์กับการติดต่อสื่อสาร (Communication) ในองค์กรอยู่ด้วย

๗. การงบประมาณ (B-Budgeting) เป็นภารกิจที่เกี่ยวกับการวางแผนการทำบัญชีการควบคุมเกี่ยวกับการเงิน และการคลัง

^{๑๖} ศิริวรรณ เสรีรัตน์ สมชาย หิรัญภิตติ และ สมศักดิ์ วาณิชยากรณ์ **ทฤษฎีองค์การ**, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๘๖.

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า ทฤษฎีของการบริหาร หมายถึง แนวความคิดหรือความเชื่อที่เกิดขึ้นอย่างมีหลักเกณฑ์ มีการสังเกต และทดสอบจนเป็นที่แน่ใจ ทฤษฎีเป็นส่วนของมโนทัศน์ที่เชื่อมโยงกันเป็นข้อสรุปแบบกว้างที่ได้พรรณนา และอธิบายถึงพฤติกรรมกรรมการบริหารองค์การทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ ถ้าทฤษฎีได้รับการพิสูจน์บ่อยๆ ก็จะกลายเป็นกฎเกณฑ์ ทฤษฎีเป็นแนวความคิดที่มีเหตุผล และสามารถนำไปประยุกต์ และปฏิบัติได้ ทฤษฎีมีบทบาทในการให้คำอธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทั่วไป และชี้แนะแนวทางในการวิจัย

๒.๑.๗ ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม

ทฤษฎีสำคัญ ๆ ที่อธิบายถึงพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ แบ่งออกได้เป็น ๓ ทฤษฎีซึ่ง สุนันท์ ปรีชาชัยสุรัตน์^{๑๐} ได้รวบรวมไว้ดังนี้

๑. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis) นักจิตวิทยาคนสำคัญคือ ฟรอยด์ (Freud) ฟรอยด์เชื่อว่า จริยธรรมเป็นส่วนเดียวกับซูปเปอร์อีโก้ หรือ มโนธรรม (Superego or Conscience) ซึ่งเด็กได้รับจากพ่อแม่ หรือผู้ใกล้ชิดด้วยกระบวนการถอดแบบ (Identification) ทำให้เด็กรับเอาบุคลิกภาพ ค่านิยม และมาตรฐานของสังคมเข้าไว้ ซูปเปอร์อีโก้จะทำหน้าที่ควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ให้เข้ากับกฎเกณฑ์ หรือมาตรฐานความประพฤติที่ถูกต้องตามที่กำหนดโดยสังคม หรืออีกนัยหนึ่ง ซูปเปอร์อีโก้เป็นตัวคุณธรรม (Ethics) ที่ควบคุมพฤติกรรมภายนอกของมนุษย์ให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์และค่านิยมของสังคมนั้นเอง กล่าวคือ เมื่อความประพฤตินั้นไม่สอดคล้องกับค่านิยมหรือมาตรฐานที่ตนเองยึดถืออยู่ จิตสำนึกในส่วนที่เป็นคุณธรรมนี้จะกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกขัดแย้งขึ้นในใจ ก่อให้เกิดความวิตกกังวล ความละอายใจ อันทำให้คนต้องเก็บกดหรือทำในสิ่งที่ไม่ดี ผิด และไม่ควร เพื่อจะได้ลดความรู้สึกที่เกิดขึ้นมาดังกล่าว

๒. ทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญา (Cognitive – Developmental Theory) ผู้ที่เสนอทฤษฎีนี้ขึ้นมา จนเป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย คือ โคลเบอร์ก (Kohlberg) ตามทฤษฎีของโคลเบอร์กพัฒนาการของจริยธรรมเป็นผลของพัฒนาการทางปัญญา กล่าวคือ โคลเบอร์กเชื่อว่า จริยธรรมหรือความเข้าใจเกี่ยวกับความถูกต้องเกิดจากการคิดไตร่ตรองตามเหตุผล ซึ่งต้องอาศัยวุฒิภาวะทางปัญญา ด้วยเหตุนี้โคลเบอร์ก จึงยึดเอาทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญาของเพียเจต์ (Piaget) เป็นหลักในการสร้างทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

^{๑๐} สุนันท์ ปรีชาชัยสุรัตน์, “การใช้เทคนิคแม่แบบในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงคุณธรรมและจริยธรรมทางสังคม ของนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตแตกต่าง”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, (บัณฑิตวิทยาลัย : จิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๔๒), หน้า ๑๒ .

ตามทฤษฎีของเพียเจท์ พัฒนาการทางปัญญาของมนุษย์พัฒนาขึ้นเป็นลำดับขั้นตามอายุ เริ่มจากขั้นที่ยังไม่สามารถใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้วค่อยๆ พัฒนาไปเป็นลำดับจนถึงขั้นสามารถคิดตามหลักเหตุผลนามธรรม ได้ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาการทาง จริยธรรม ตามแนวทางของ โคลเบอร์กจึงแบ่งออกเป็นขั้นๆ เช่นกัน โดยโคลเบอร์กแบ่งพัฒนาการออกเป็น ๓ ระดับ และภายในแต่ละระดับยังแบ่งพัฒนาการออกเป็น ๒ ขั้น รวมเป็น ๖ ขั้น ดังนี้

๑. ระดับก่อนเกณฑ์สังคม (Preconventional Level)

ขั้นที่ ๑ ใช้การลงโทษเป็นเหตุผลในการตัดสินใจ

ขั้นที่ ๒ ใช้การตอบสนองความต้องการของตนเองเป็นเหตุผลในการตัดสินใจ

๒. ระดับกฎเกณฑ์สังคม (Conventional Level)

ขั้นที่ ๓ ใช้การยอมรับของกลุ่มหรือสังคมเป็นเหตุผลในการตัดสินใจ

ขั้นที่ ๔ ใช้ระเบียบแบบแผนและกฎเกณฑ์ของสังคมเป็นเหตุผลในการตัดสินใจ

๓. ระดับเลขกฎเกณฑ์สังคม (Post - conventional Level)

ขั้นที่ ๕ ใช้สัญญาสังคมเป็นเหตุผลในการตัดสินใจ

ขั้นที่ ๖ ใช้หลักการจริยธรรมสากลเป็นเหตุผลในการตัดสินใจ

โคลเบอร์ก เชื่อว่ากฎเกณฑ์ที่เราใช้ตัดสินความถูกต้องของการกระทำจะพัฒนา เป็นขั้นๆ จากขั้นต่ำขึ้นไปสู่ขั้นที่สูงกว่าทีละขั้นตามลำดับอย่างแน่นอนตายตัวไม่มีการย้อนขึ้นหรือข้ามขั้น ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก จริยธรรมแต่ละขั้นเป็นผลของการคิดไตร่ตรอง ซึ่งต้องอาศัยทั้งความสามารถทางปัญญา และการช่างคิดช่างสังเกตของบุคคลกล่าวคือ เมื่อบุคคลได้รับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ในทฤษฎีใหม่โดยเฉพาะจากผู้ที่มีระดับของพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่าตน ๑ ขั้น ทำให้ผู้ที่อยู่ในสภาพนี้ต้องปรับตัวเอง โดยการสำรวจ และจัดระเบียบความเข้าใจของตนเองใหม่ให้มีการจำแนกประเด็นปัญหาต่างๆ ให้มีความชัดเจน และละเอียดมากขึ้น และมีการบูรณาการ (Integration) ประเด็นต่างๆ เข้าด้วยกันเป็นความเข้าใจใหม่ที่สามารถอธิบายสิ่งต่างๆ ได้ดีขึ้น ผลของกระบวนการนี้ทำให้เกิดความ เข้าใจใหม่ขึ้นแทนที่ความเข้าใจเก่า ได้จริยธรรมใหม่ซึ่งอยู่ในขั้นที่สูงกว่าจริยธรรมเก่า

การวัด และการประเมินจริยธรรมของบุคคล โคลเบอร์ก ได้ใช้วิธีเสนอเหตุการณ์ ที่มี ความลำบากใจในการตัดสินความถูกต้อง (Moral Dilemma) ๕ เหตุการณ์ อาทิเช่น ถามว่าการที่สามีคนหนึ่งขโมยยาจากร้านขายยา เพื่อมารักษาภรรยาที่ป่วยหนักเป็นการกระทำที่สมควรหรือไม่ และเพราะอะไร แล้วนำคำตอบเฉพาะในส่วนของเหตุผลมาจัดประเภทว่าเป็นคำตอบที่แสดงจริยธรรม ในขั้นใดตามเกณฑ์ หากพบว่าคำตอบส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๕๐ ขึ้นไป) ของบุคคลหนึ่งอยู่ในขั้นใดก็จัดจริยธรรมอยู่ในขั้นนั้น

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) เป็นทฤษฎีที่เสนอขึ้นโดย นักจิตวิทยาการเรียนรู้กลุ่มหนึ่ง ซึ่งมีแบนดูรา (Bandura) เป็นผู้นำคนสำคัญทฤษฎีนี้ได้อาศัย แนวความคิดของทฤษฎีจิตวิเคราะห์หลายอย่างเป็นแนวทางในการสร้างทฤษฎีความคิดสำคัญ ประการหนึ่งของทฤษฎีจิตวิเคราะห์ที่กลายเป็นส่วนหนึ่งของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมคือ การ ถอดแบบ (Identification)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม เชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์เป็นผลมาจากการ เรียนรู้ทางสังคมเช่นเดียวกับพฤติกรรมด้านอื่นๆ ของมนุษย์โดยเชื่อว่านอกเหนือ จากปฏิกิริยา สะท้อนเบื้องต้น (Elementary Reflex) แล้วมนุษย์มิได้ถูกจัดเตรียมให้มีพฤติกรรมอื่นๆ มาโดยกำเนิด หากต้องมาเรียนรู้พฤติกรรมเหล่านั้น โดยมีแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีว่า

๑. การเรียนรู้ของมนุษย์ นอกจากจะเกิดจากประสบการณ์ตรง (Direct Experience) ของตนเอง เช่น ประสบเหตุการณ์ต่างๆ ด้วยตนเองประสบผลที่เกิดจากการกระทำต่างๆ ด้วยตนเอง ส่วนหนึ่งยังเกิดจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่นเป็นการเรียนรู้ ด้วยการสังเกต (Observational Learning) และอีกส่วนหนึ่งเกิดจากการฟังคำบอกเล่า และการ อ่านสารบันทึกของผู้อื่น ซึ่งการ เรียนรู้ประเภทหลังนี้ช่วยให้มนุษย์รู้ว่าจะอะไรคืออะไร ได้อย่างกว้างขวาง และรวดเร็ว

๒. ผลของการเรียนรู้อยู่ในรูปของความเชื่อว่าจะอะไรสัมพันธ์กับอะไรอย่างไร ซึ่งอาจเป็น ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์กับเหตุการณ์หรือความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม กับผลที่เกิดจาก พฤติกรรม และความรู้เหล่านี้จะมีผลในการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าเมื่อ มนุษย์เรียนรู้ว่าเหตุการณ์ใดเกิดตามเหตุการณ์ใดอย่างไรเมื่อประสบเหตุการณ์หนึ่งมนุษย์ก็สามารถ คาดหวังเกี่ยวกับอีกเหตุการณ์หนึ่งได้ทำให้เกิดความดีใจ ความวิตกกังวลและความกลัวขึ้นล่วงหน้า ในทำนองเดียวกันเมื่อเรียนรู้เงื่อนไขความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมหนึ่งกับผลกรรมหนึ่งมนุษย์ก็ สามารถคาดหวังเกี่ยวกับการเกิดผลกรรมหนึ่งเมื่อทำพฤติกรรมหนึ่งได้

จากทฤษฎี และแนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวกับพัฒนาการทางคุณธรรม จริยธรรม สรุปได้ว่า พัฒนาการทางคุณธรรม จริยธรรมของบุคคลได้รับอิทธิพลมาจากสังคมเป็นส่วนใหญ่บุคคลที่เกิด มาในแต่ละสังคมจะต้องเรียนรู้ และยอมรับกฎเกณฑ์ จารีตประเพณีในสังคมของตน จะก่อให้เกิด ความสุข และเป็นที่ยอมรับของสังคม ดังนั้นทฤษฎีจึงหมายถึง แนวคิดหรือความเชื่อที่เกิดขึ้นอย่าง มีหลักเกณฑ์ มีการทดลองทดสอบ และสังเกตจนเป็นที่แน่ใจ ทฤษฎีเป็นเซตของมโนทัศน์ที่ เชื่อมโยงซึ่งกัน และกัน เป็นข้อสรุปอย่างกว้างที่พรรณนา และอธิบายพฤติกรรมการบริหารองค์กร ทางการศึกษา อย่างเป็นระบบ ทฤษฎีที่ได้รับการพิสูจน์บ่อยๆ ก็จะกลายเป็นกฎเกณฑ์ ทฤษฎีเป็น แนวความคิดที่มีเหตุผล และสามารถนำไปประยุกต์ และปฏิบัติได้ ทฤษฎีมีบทบาทในการให้ คำอธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทั่วไป และชี้แนะวินิจฉัยได้

๒.๒ การบริหารโรงเรียนดีเด่น ๔ ด้าน

ในการบริหารจัดการสถานศึกษาปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่ถือเป็นหลักใหญ่คือ การมีผู้บริหารการศึกษาที่มีคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหารจัดการ นอกจากนี้คุณธรรมและจริยธรรมยังเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะสร้างศรัทธาซึ่งเป็นแรงจูงใจให้เกิดความสามัคคีร่วมมือกันปฏิบัติงานเพื่อบ่มไปสู่เป้าหมายเดียวกันได้ ทำให้ผู้ร่วมงานทุกคนในองค์กรเกิดความเชื่อถือและเชื่อมั่นในตัวผู้นำ ในการปฏิบัติงานของสถานศึกษาหรือโรงเรียนให้ได้รับรางวัลดีเด่น เป็นไปตามกฎเกณฑ์ ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการกำหนดคือ

๒.๒.๑ ด้านกายภาพ (สภาพแวดล้อม)

การบริหารอาคารสถานที่ หมายถึง โรงเรียนคือ หน่วยงานทางการศึกษาซึ่งประกอบไปด้วยอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ และบุคคลในโรงเรียนจะต้องมีความสมบูรณ์ในส่วนประกอบทุกด้าน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อันจะเป็นประโยชน์ต่อชีวิตได้ อาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมนับว่าเป็นส่วนประกอบหนึ่งในสถานศึกษาซึ่งมีส่วนสำคัญยิ่งที่จะช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดการศึกษาหรือการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษาได้โดยจะต้องให้การดูแลเอาใจใส่อาคารสถานที่ด้วยการวางแผนให้เป็นระเบียบเหมาะสมเป็นสัดส่วน สะอาด ร่มรื่น สวยงาม อันจะส่งผลให้การเรียนการสอนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ช่วยในการส่งเสริมพัฒนาการทางความคิดและจิตใจ ตลอดจนการปลูกฝังคุณธรรมอันพึงประสงค์ได้

การบริหารอาคารสถานที่เป็นภารกิจที่สำคัญส่วนหนึ่งของการบริหารในสถานศึกษาในทุกระดับการศึกษา และถือเป็นหน้าที่สำคัญยิ่งของผู้บริหารการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารอาคารสถานที่เป็นอย่างดี จึงจะทำให้การบริหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะอาคารสถานที่ที่ดี ย่อมเอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน และบรรยากาศการปฏิบัติงาน ในสถานศึกษานั้นๆด้วย การใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่าย ซึ่งผู้บริหารต้องจัดแบ่งหน้าที่ให้ถูกต้อง เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกต่อการเรียนการสอน ซึ่งจะเป็นงานที่ส่งเสริมงานวิชาการให้ดียิ่งขึ้น

กรมสามัญศึกษา^{ON} ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการบริหารอาคาร สถานที่ ที่โรงเรียนต้องดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้ไว้ ดังนี้

๑. การบริหารบริเวณโรงเรียน ได้แก่ การจัดบรรยากาศบริเวณโรงเรียน

^{ON}กรมสามัญศึกษา, *เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๐), หน้า ๕.

๒. การบริหารอาคารเรียนการจัดบรรยากาศภายในอาคารเรียนการใช้ประโยชน์จากอาคารเรียนการดูแลบำรุงรักษาอาคารเรียนการรักษาความปลอดภัยในอาคารเรียน

๓. การบริหารห้องเรียนการจัดบรรยากาศในห้องเรียนการใช้ และการดูแลรักษาห้องเรียน

๔. การบริหารห้องพิเศษเกณฑ์ด้านปริมาณ คุณภาพการใช้ และการดูแลรักษาห้องเรียนพิเศษ

๕. การบริหารห้อง

๑) เกณฑ์ด้านปริมาณ และคุณภาพ

๒) การใช้และการดูแลรักษาห้องบริการ

๖. การบริหารอาคารโรงฝึกงาน

๑) เกณฑ์ด้านปริมาณ และคุณภาพ

๒) การใช้ และการดูแลรักษาโรงฝึกงาน

๗. การบริหารอาคารโรงอาหาร

๑) เกณฑ์ด้านปริมาณ และคุณภาพ

๒) การใช้ และการดูแลรักษาโรงอาหาร

๘. การบริหารอาคารหอประชุม

๑) เกณฑ์ด้านปริมาณ และคุณภาพ

๒) การใช้ และการดูแลรักษาหอประชุม

๙. การบริหารอาคารห้องน้ำ ห้องส้วม

๑) เกณฑ์ด้านปริมาณ และคุณภาพ

๒) การใช้ และการดูแลรักษาห้องน้ำ ห้องส้วม

๑๐. การบริหารอาคารพลศึกษา

๑) เกณฑ์ด้านปริมาณ และคุณภาพ

๒) การใช้และการดูแลรักษาอุปกรณ์และอาคารพลศึกษา

สรุปได้ว่า ขอบข่ายการบริหารอาคารสถานที่ จะให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้นั้นเกิดจากความร่วมมือ ร่วมใจจากบุคลากรทุกฝ่าย รวมทั้งการดูแลเอาใจใส่จากผู้บริหาร โรงเรียน และครูที่จะพัฒนาจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๒.๒ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านคุณธรรม จริยธรรม

การเรียนการสอน และการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจะต้องรับผิดชอบและเป็นผู้นำของครูในด้านวิชาการเป็นอันดับแรก เพราะหน้าที่ของ

โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาทุกแห่งคือ การให้ความรู้แก่นักเรียนในด้านวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้นำในด้านวิชาการ โดยการทำงานร่วมกับครูสนับสนุน กระตุ้นเตือน ให้ คำแนะนำ และประสานงานให้ครูทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในการเรียนการสอน

กรมสามัญศึกษา^{๐๐} ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานงานวิชาการ ที่โรงเรียนต้องดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้ ไว้ดังนี้

๑. การวางแผนงานวิชาการ

- ๑) การรวบรวมข้อมูล และจัดทำระเบียบแผนปฏิบัติการที่เกี่ยวกับงานวิชาการ
- ๒) การทำแผนงานวิชาการ

๒. การบริหารงานวิชาการ

- ๑) การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ
- ๒) การจัดกลุ่มการเรียน
- ๓) การจัดตารางสอน
- ๔) การจัดครูเข้าสอนตามตารางสอน
- ๕) การจัดครูสอนแทน
- ๖) การนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานทางวิชาการ

๓. การจัดการเรียนการสอน

- ๑) การจัดทำ การใช้ การปรับปรุงแผนการสอนรายวิชา
- ๒) การจัดหา จัดทำ ใช้ บำรุงรักษา และส่งเสริมการผลิตสื่อการสอน

๔. การพัฒนา และส่งเสริมทางด้านวิชาการ

- ๑) การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน
- ๒) การจัดสอนซ่อมเสริม
- ๓) การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน
- ๔) การจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักสูตร
- ๕) การพัฒนาครูทางด้านวิชาการ
- ๖) จำนวนครูที่ผ่านการอบรมหรือฝึกอบรมทางด้านวิชาการในรอบ ๒ ปี
- ๗) การสร้างบรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียน
- ๘) การส่งเสริมการวิเคราะห์วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

๕. การวัดผล ประเมินผลการเรียน และงานทะเบียนนักเรียน

^{๐๐}กรมสามัญศึกษา, เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาหน้า ๕.

- ๑) การดำเนินการวัดผล และประเมินผลการเรียน
 - ๒) การสร้าง และปรับปรุงเครื่องมือวัดผลการเรียน
 - ๓) การจัดให้มีเอกสาร แบบฟอร์มเกี่ยวกับการวัดผล และประเมินผล
 - ๔) การดำเนินการเกี่ยวกับหลักฐานการวัด และประเมินผลการเรียน
 - ๕) งานทะเบียนนักเรียน
๖. การประเมินผลการจัดงานวิชาการ
- ๑) การประเมินผลการจัดงานวิชาการ
 - ๒) การประเมินผลในด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า ขอบข่ายของงานวิชาการ เป็นงานหลักของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับ หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน สื่อการสอน การวัดผล และประเมินผลการเรียน ตลอดจนการประเมินผล การจัดงานวิชาการ ซึ่งผู้บริหาร โรงเรียน และครูต้องตระหนักเป็นอันดับหนึ่ง

๒.๒.๑ ด้านการพัฒนาบุคลากร

ธีระ รุญเจริญ^{๐๐} ได้เสนอลักษณะนักบริหารการศึกษามีอาชีพที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ในการบริหาร และการจัดการศึกษาตามแนวทางที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งประกอบด้วยลักษณะต่างๆ ดังนี้

๑. ลักษณะพื้นฐานธรรมชาติเดิมเป็นทุน ได้แก่ การเป็นผู้นำตามธรรมชาติความถนัด (Attitude) ในการเป็นผู้นำลักษณะนิสัยในการทำงานร่วมกับผู้อื่นคือ ร่วมทำงาน เข้าใจธรรมชาติ ของมนุษย์

๒. การศึกษา ได้แก่ ปริญญาตรีทางการบริหารการศึกษาทั่วไป ครอบคลุมเนื้อหาสาระ ดังนี้

- ๑) การบริหาร และการจัดการการศึกษา
- ๒) จิตวิทยาการทำงานกับคนอื่น
- ๓) พื้นฐานการศึกษาค้นคว้าวิจัย
- ๔) บริบททางการบริหารการศึกษา คือ มีระเบียบ รู้กฎหมาย สังคมวิทยา ปรัชญา เศรษฐกิจ การปกครอง

๓. บุคลิกภาพ ได้แก่ ความน่าเชื่อถือทางบุคลิกภาพ
- ๑) น้ำเสียงการพูดน่าฟัง เข้าใจง่าย

^{๐๐} ธีระ รุญเจริญ, ลักษณะนักบริหารการศึกษามีอาชีพ, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล, ๒๕๔๓), หน้า ๘.

๒) อารมณ์มั่นคง

๓) เข้มแข็งแต่ถ่อมตน

๔) กิริยามารยาทเป็นที่ยอมรับของสังคม

๕) การแต่งกายสอดคล้องกับกาลเทศะ

๔. คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ

๑) มีวิสัยทัศน์ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลง

๒) ยึดระบบคุณธรรมเป็นที่ตั้ง คือ โปร่งใส ยุติธรรม

๓) ซื่อสัตย์ ไม่คอร์รัปชัน

๔) อดทน อดกลั้น

๕) รับทั้งผิดและทั้งชอบ

๖) เสียสละ

๗) เป็นคนดีของสังคม

๕. ความสามารถ/ทักษะ

๑) บริหารจัดการศึกษาตามหลักวิชา และการปฏิบัติ

๒) นำองค์การไปสู่เป้าหมาย

๓) ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่มเป็นทีม

๔) ประสานงานเพื่อผลงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ

๕) ปรับเปลี่ยนเทคนิค เพื่อสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง

๖. ความรู้ลึกและรู้รอบ

๑) การบริหาร/จัดการ

๒) การจัดการศึกษา

๓) ระเบียบกฎหมาย

๔) บริบททางสังคม

๕) การวิจัย

๖) จิตวิทยาการบริหาร

๗. การมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการบริหาร ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันการบริหารที่มี

ประสิทธิภาพ/ประสิทธิผล

๑) จัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

๒) เป็นหลักประกันคุณภาพ

๓) ยกระดับมาตรฐานวิชาชีพ

๔) นำไปสู่การพัฒนา และปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง

๕) มุ่งมั่นปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ

๒.๒.๔ ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สุภรณ์ ศรีพหล และกล้า ทองขาว^{๐๐} กล่าวว่า สิ่งสำคัญประการแรกคือ จะต้องสร้างความเข้าใจ และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในโรงเรียนก่อน บุคลากรทุกฝ่ายภายในโรงเรียนต้องมีความกระตือรือร้นที่จะรักษาสามัคคีธรรม ร่วมมือร่วมใจช่วยเหลืองานภารกิจต่างๆ ด้านของโรงเรียน ภาพของโรงเรียนที่ปรากฏต่อชุมชนมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ถ้าภายในโรงเรียนผู้บริหาร และครูผู้สอนไม่เข้าใจ ขาดความสัมพันธ์อันดีต่อกันก็ยากที่จะสร้างความสัมพันธ์กับภายนอกได้ ประการที่สองครูทุกคนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ และรอบรู้งานต่างๆ ด้านของโรงเรียน และถือว่าตนเองมีหน้าที่ ประชาสัมพันธ์ โรงเรียนต่อชุมชน พร้อมทั้งชี้แจงเหตุผลที่ถูกต้องควรต่อชุมชน และมีใจกว้างพอที่จะรับฟังความคิดเห็นจากชุมชน

โรงเรียนเป็นสถาบันที่ชุมชนก่อตั้งขึ้นโดยมีภาระหน้าที่อบรมสั่งสอน และพัฒนาสมาชิกในชุมชนให้ออกไปประกอบอาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน โรงเรียนเป็นแหล่งถ่ายทอดวัฒนธรรม เป็นศูนย์กลางอบรมสมาชิกของชุมชน เพราะโรงเรียนเป็นแหล่งรวมสาขาวิชาการต่างๆ โรงเรียน มีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาคนให้มีความรู้ เป็นพลเมืองดี และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ดังนั้นโรงเรียน และชุมชนจึงติดต่อสัมพันธ์ร่วมมือช่วยเหลือพัฒนาการศึกษา และพัฒนาชุมชน โดยมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์ในด้านต่างๆ ร่วมกัน

กรมสามัญศึกษา^{๐๐} ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ที่โรงเรียนต้องดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้ ไว้ดังนี้

๑. การวางแผนงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

๑) การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของชุมชน

๒) การทำแผนงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

๒. การสร้าง และเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน

^{๐๐}สุภรณ์ ศรีพหล และกล้า ทองขาว;ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษากับชุมชน,เอกสารการ
สอนชุดวิชาการจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษา , พิมพ์ครั้งที่ ๓ . (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช,
๒๕๔๐), หน้า ๓๓๑.

^{๐๐}กรมสามัญศึกษา,เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาหน้า ๖.

๑) การกำหนดอุดมการณ์ของโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมคุณธรรม ลักษณะนิสัย และความประพฤติ

๒) การสร้าง และเผยแพร่เกียรติประวัติทางด้านวิชาการ

๓) การสร้าง และเผยแพร่เกียรติประวัติทางด้านคุณธรรม จริยธรรม

๔) การสร้าง และเผยแพร่เกียรติประวัติทางด้านกีฬา

๕) การสร้าง และเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียนด้านอื่นๆ

๓. การให้บริการชุมชน

๑) การให้บริการข่าวสาร

๒) การให้บริการด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัย

๓) การให้บริการด้านส่งเสริมอาชีพ

๔) การให้บริการด้านการนันทนาการ

๕) การให้บริการด้านอาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์

๖) การให้บริการด้านวิชาการ

๔. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

๑) การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน

๒) การให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน

๕. การได้รับความสนับสนุนจากชุมชน

๑) การจัดตั้งองค์กรเพื่อสนับสนุนโรงเรียน

๒) การสนับสนุนด้านวิชาการ

๓) การสนับสนุนด้านทรัพย์สิน

๔) การสนับสนุนด้านบริการ

๖. การประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

สรุปได้ว่า ขอบข่ายการบริหารงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน ผู้บริหาร และครู ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการบริหารโรงเรียนโดยการผ่านทางคณะกรรมการโรงเรียน ฝ่ายปกครอง ครู นักเรียน เพื่อช่วยสนับสนุนการศึกษาให้เจริญก้าวหน้าด้านผลงานดีเด่น และ/หรือ กิจกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรม

๒.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๔.๑ งานวิจัยในประเทศ

พนมพันธ์ ไชยเพชร^{๐๐} ให้ความหมายของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาที่มีกรมสามัญศึกษาเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ ในการดำเนินการโดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณธรรม ความรู้ ความสามารถ และทักษะต่อจากระดับประถมศึกษา ให้ผู้เรียนได้ค้นพบความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของตนเอง ทั้งด้าน วิชาการ และวิชาชีพ ตลอดจนมีความสามารถในการประกอบกิจการงาน และอาชีพตามควรแก่วัย ส่วนการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาตามความ ถนัด และความสนใจ เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาหรือเพื่อให้เพียงพอ แก่การประกอบกิจการงาน อาชีพ และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีสันติสุข

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์^{๐๑} ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชน และโรงเรียนเพื่อจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาคำอธิบายเกี่ยวกับลักษณะเงื่อนไขรวมทั้งกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และโรงเรียน เพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจากประสบการณ์ในชุมชนผู้วิจัยได้ เลือกพื้นที่การศึกษาเป็นโรงเรียนขนาดกลาง เปิดสอนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น และศึกษาเรื่องนี้โดยวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ระดับ ความรู้ลึก การจัดกลุ่มสนทนา การสังเกต และการจดบันทึก ผลการศึกษาพบว่า จากแนวคิดเรื่อง การพัฒนาโดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ความพยายามที่จะให้ชุมชนและ โรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานดังกล่าว และจากการศึกษาโดยทั่วไปถึง สภาพการณ์การมีส่วนร่วมของชุมชน และโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าใน สถานการณ์ที่เป็นอยู่จริงใจชุมชนนั้นการมีส่วนร่วมของชุมชน และโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้น พื้นฐานมีแบบแผนการมีส่วนร่วมเป็นแบบเหลื่อมล้ำ และในส่วนของกระบวนการมีส่วนร่วมของ ชุมชน และโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสรุปได้ว่ามีขั้นตอนสำคัญของการมีส่วนร่วม แบ่งเป็น ๘ ขั้นตอน คือ ๑) การหาข้อมูลพื้นฐานของเรื่องที่จะศึกษา ๒) การสร้างความสัมพันธ์กับ

^{๐๐}พนมพันธ์ ไชยเพชร ,“ปัญหาการดำเนินงานตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการของโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร ”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหาร การศึกษา, (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.๒๕๔๒), หน้า ๒๕.

^{๐๑}ศิริกาญจน์ โกสุมภ์, “การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร๒๕๔๒), หน้า ๒๒๓ – ๒๓๑.

ประชาชนในชุมชน ๓) การสร้างเครือข่ายผู้ร่วมงาน ๔) การจัดทำกิจกรรมดำเนินการ ๕) การ
 ต่อรองเพื่อมีส่วนร่วม ๖) การมีส่วนร่วมดำเนินการ ๗) การมีส่วนร่วมประเมินผลการ
 ดำเนินการ ๘) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ

ทวี สารแสน^{๐๐} ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อม
 ทางการเรียนรู้ในห้องเรียน ด้านครูผู้สอนกับความพึงพอใจของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา
 พบว่า สภาพแวดล้อมทางวิชาการ ด้านการเรียนรู้ในห้องเรียน ด้านครูผู้สอนกับความพึงพอใจของ
 นักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับดี ด้านทัศนคติของครูต่อการจัดสภาพแวดล้อมทางวิชาการ มี
 ทัศนคติอยู่ในระดับมาก ๓ ระดับแรกคือ ครูยกย่องชมเชยเมื่อนักเรียนทำความดี ครู นักเรียนมี
 ปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และครูมีการส่งเสริมให้นักเรียนคิด และทำงานเป็นกลุ่ม

คุณหญิง หน่อพวง^{๐๐} ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการพัฒนาบรรยากาศ และ
 สภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ โรงเรียนมัธยมสิริวัณวรี ๓ จ.ฉะเชิงเทรา พบว่า บริบท และ
 สภาพแวดล้อมของโครงการพัฒนาบรรยากาศของโรงเรียนสอดคล้องกับการดำเนินงานของ
 โครงการ และพบว่าปัจจัยนำเข้าของโครงการด้านบุคลากร ครูมีความรู้ความสามารถ และพร้อมที่
 จะให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการแต่โรงเรียนขาดแคลนครูทำให้ปริมาณงานที่ครูต้อง
 รับผิดชอบมีมากส่งผลให้ความพร้อมของครูในการดำเนินการด้านกิจกรรมลดลงกว่าที่ควรจะเป็น

อังคณา ราชสีห์^{๐๐} ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ กรณี
 เฉพาะโรงเรียนเคหะชุมชนลาดกระบัง ผลการประเมินการดำเนินงานด้านพันธกิจ และคุณลักษณะ
 อันพึงประสงค์ ผลการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านประกอบด้วยด้านพันธกิจ ๕ ด้าน
 ดังต่อไปนี้คือบุคลากรในองค์กรเป็นแบบอย่างกำหนดกรอบปฏิบัติตนของนักเรียนกำหนดกิจกรรม
 ของนักเรียนพัฒนาสิ่งแวดล้อมเอื้อต่อการปฏิบัติวิถีพุทธ ชุมชนมีส่วนร่วม สนับสนุน และในด้าน

^{๐๐}ทวี สารแสน, “ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในห้องเรียน
 ด้านครูผู้สอนกับความพึงพอใจของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต,
 (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๓).

^{๐๐}คุณหญิง หน่อพวง, “การประเมินโครงการพัฒนาบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้
 โรงเรียนมัธยมสิริวัณวรี จ.ฉะเชิงเทรา”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต , (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบัน
 ราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๖).

^{๐๐} อังคณา ราชสีห์, การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ : กรณีเฉพาะโรงเรียนเคหะชุมชน
 ลาดกระบัง, ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม(ศูนย์คุณธรรม) (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์
 ความรู้ : องค์การมหาชน, ๒๕๕๘), หน้า บทคัดย่อ.

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ๔ ด้าน ได้แก่ อ่อนน้อมถ่อมตนเป็นคนมีวินัย ใส่ใจการเรียนรู้ เชิดชูความเป็นไทย

๒.๔.๒ งานวิจัยต่างประเทศ

รัสเซลล์ (Russell)^{๐๙} ได้ทำการวิจัยเรื่อง ครูใหญ่ในโรงเรียนประถมศึกษาในเมือง (The City Elementary School Principal) วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถที่จำเป็นสำหรับครูใหญ่ในโรงเรียนประถมศึกษาในเมือง พบว่า ความสามารถของครูใหญ่ขึ้นอยู่กับความรู้ ความเข้าใจในงานนั้นๆ ซึ่งงานแต่ละอย่างต้องการความรู้ ความเข้าใจต่างกัน นอกเหนือจากนี้ยังพบว่า ทักษะในการสื่อความหมายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเป็นผู้นำของการบริหารโรงเรียน

สปาร์ค (Sparks)^{๐๑} ได้ทำการวิจัยเรื่องภาวะการเป็นผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในมลรัฐเคนตักกี (A Study of the High School Principal in Kentucky) พบว่าครูใหญ่ใช้เวลาในการปฏิบัติงานมากที่สุดตามลำดับดังนี้ คือ การนิเทศการสอน การแนะแนว การประชาสัมพันธ์ การศึกษาวิชาการ ต่างๆงานธุรการกิจกรรมเสริมหลักสูตรการควบคุมระเบียบวินัยการสอนผ่านความเข้าใจในการบริหารของครูใหญ่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่แต่จะขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียน ถ้าโรงเรียนขนาดใหญ่ ครูใหญ่จะมีความเข้าใจการบริหารงานดีกว่าครูใหญ่ในโรงเรียนขนาดเล็ก

วิลเลียม (Williams)^{๐๒} ได้ทำการวิจัยเรื่อง งานในหน้าที่ของครูใหญ่โรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐอินเดียนา ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า ครูใหญ่ส่วนมากใช้เวลาในการประเมินผลการสอนและการปรับปรุงการสอนของครูน้อยเกินไป ครูส่วนใหญ่มักจะให้หัวหน้าสายงานรายงานและเชื่อตามรายงานนั้น การเยี่ยมห้องเรียนของครูใหญ่มีจำกัด และใช้เวลาน้อยยิ่งโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ขึ้นเวลาที่ครูใหญ่มีเวลาให้แก่โครงการปรับปรุงการเรียนการสอนมีน้อย ส่วนมากจะแนะนำมากกว่าจะใช้วิธีการอบรมครู และนักเรียนให้มีส่วนร่วมในการประเมินผลงาน

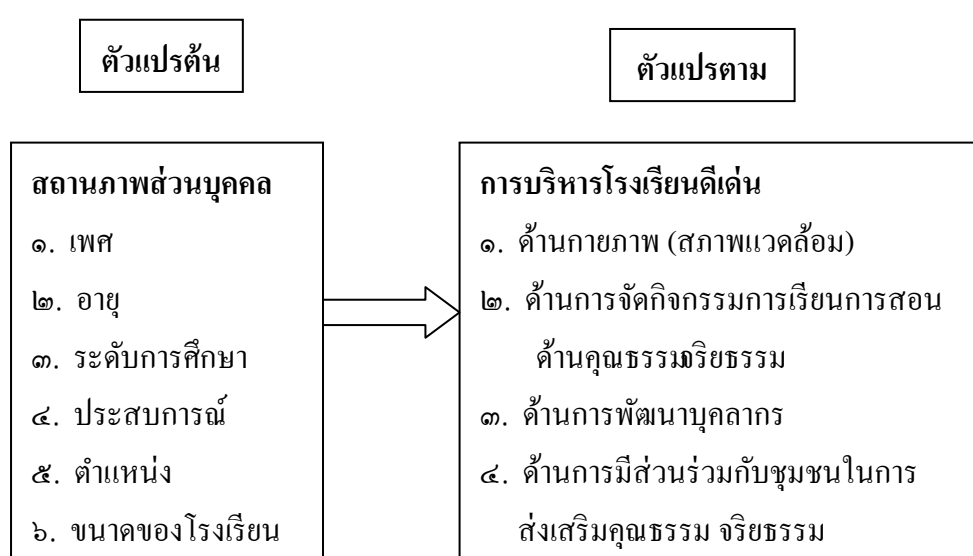
^{๐๙}Russell, Resekirch. (๑๙๕๕, October). “ The City Elementary School Principal.” **Dissertation Abstracts International**, ๒๐, p. ๑๒๔๕ – A.

^{๐๑}Sparks, Harry M. (๑๙๖๐, March). “ A Study of the High School Principals in Kentucky.” **Dissertation Abstracts International**, ๒๐, pp. ๓๖๐๕– ๓๖๐๖.

^{๐๒}William, C.O. “An In-depth Investigation of Explicit Tasks Performed by Selected Indiana Junior High School Principals.” **Dissertation Abstracts International**, (๑๙๖๒), p. ๔๕๐๕–A.

เอแดร์ (Adair)^{๐๐} ได้ทำการวิจัยเรื่องทัศนะของครูใหญ่โรงเรียนมัธยมศึกษาในมลรัฐไอโอวา ในประเด็นเกี่ยวกับความสำคัญของภารกิจ และความชำนาญในการจัดการกับภารกิจนั้นๆ ผลวิจัยพบว่า ครูใหญ่ส่วนมากมีความชำนาญเป็นพิเศษในการจัดการกับปัญหาอาคารสถานที่ การประเมินผล การประชุมครู ประสบการณ์เป็นครูใหญ่ และขนาดของโรงเรียนไม่เป็นตัวแปรที่ส่งผลในระดับนัยสำคัญกับความชำนาญเป็นพิเศษในการจัดการแก้ปัญหาใดๆ

๒.๔ กรอบแนวคิดการวิจัย

ตารางที่ ๒.๑ แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

^{๐๐} Adair, Aubury Louis. "Iowa Public Secondary School Principals' Perceptions of Importance and Expertise Required to Manage Identified Tasks." **Dissertation Abstracts International**, ๔๒(๑๑), . ๑๙๘๒, ๔๖๕๖-A.